

ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВЕ РОЗУМІННЯ ПРАВОВОЇ ЦІННОСТІ ЛЮДИНИ

Висвітлено проблеми філософсько-правового розуміння правової цінності людини. З'ясовано, що особливістю сучасного філософсько-правового розуміння правової цінності людини є поєднання аксіологічного та антропологічного підходів. Встановлено, що джерелом та результатом ціннісно-правового людинорозуміння є людський вимір права, тому абсолютною правовою цінністю людини є утвердження її як Творця людиномірного права. Виявлено, що правова цінність людини полягає у використанні нею можливостей щодо пізнання людиномірного права, пізнання і повноцінної реалізації себе в праві, вдосконалення правового життя, ціннісних властивостях людини до пізнання, реалізації, вдосконалення «людиноорієнтованого» права; встановленні гармонійного полілогу національних правових систем, забезпеченні і реалізації міжнародного правопорядку; повномірній реалізації своєї соціальної цінності.

Ключові слова: *людина, цінність людини, філософія права, правова цінність людини, ціннісно-правове людинорозуміння, людський вимір права*

Холоднюк С.З. Философско-правовое понимание правовой ценности человека

Освещаются проблемы философско-правового понимания правовой ценности человека. Установлено, что особенностью современного философско-правового понимания правовой ценности человека является сочетание аксиологического и антропологического подходов. Установлено, что источником и результатом ценностно-правового человекопонимания есть человеческое измерение

права, поэтому абсолютной правовой ценностью человека является утверждение ее как Творца человекомерного права. Выявлено, что правовая ценность человека заключается в использовании им возможностей по познания человекомерного права, познания и полноценной реализации себя в праве, совершенствования правовой жизни, ценностных свойствах человека к познанию, реализации, совершенствования «человекоориентированного» права; установлении гармоничного диалога национальных правовых систем, обеспечении и реализации международного правопорядка; полноценных реализации своей социальной ценности.

Ключевые слова: человек, ценность человека, философия права, правовая ценность человека, ценностно-правовое человекопонимания, человеческое измерение права

Kholodniuk Serhii. Philosophical and legal understanding of the legal human value.

The article reflects the problem of the philosophical and legal understanding of the legal human value. It was found that the feature of modern philosophical and legal understanding of the legal human value is a combination of axiological and anthropological approaches. It was found that the source and the result of the value and legal human understanding is a human rights dimension, so the absolute value of human law is the assertion of its rights as a People-Creator. It is revealed that the legal human value is to use them with opportunities for knowledge Human-law, knowledge and full realization of the right itself, improve the legal life of valuable human characteristics to the knowledge, implementation, improvement "Person-oriented" rights; establishing harmonious polylogue national legal systems, the provision and implementation of the international legal order; full-length implementation of its social value.

Key words: human, human value, philosophy of law, the legal human value, values and legal human understanding, the human rights dimension.

В умовах розбудови в Україні правової держави, формування громадянського суспільства, участі нашої країни в процесах євроінтеграції, світової глобалізації актуалізуються філософсько-правові проблеми ідентифікації та самоідентифікації людини в оточуючому середовищі. Продовжують на сьогоднішній день поставати «вічні» філософські питання: «що є людина?», «яке її місце в світі?», «чи є вона Творцем?» тощо. У даному контексті значущою виглядає проблема розуміння правової цінності людини. Особливого значення вона набуває у зв'язку із необхідністю визначення взаємовідношення «людина»- «право», створення «образу людини» через призму існуючих (у тому числі, і правових) цінностей, потребами гуманізації права, акцентування уваги на питанні «людиномірності» права тощо. Отже, наразі виникають аксіологічно-правові та антропологічно-правові проблеми розуміння правової цінності людини: такої людини, що «процвітає» та «бореться за існування» в ХХІ ст., яке характеризується діалектичним сполученням гуманізму та непримиримого релігійного фундаменталізму, глобалізації та регіональної локалізації, раціонального осмислення світу та його ірраціонального знищення.

Проблема філософсько-правового розуміння правової цінності людини у вітчизняній науці дістала висвітлення у працях В.С. Бігуна, І.Л. Бородіна, В.М. Братасюка, П.М. Вишинського, Д.А. Гудими, О.В. Грищука, С.І. Максимова, П. Рабіновича, деяких інших вчених. Разом з тим, необхідність звернення до цієї проблематики зумовлюється потребами філософсько-правового осмислення правової цінності людини в рамках поєднання аксіологічно-правового та антропологічно-правового підходів.

Вчені наголошують на існуванні трьох підходів до визначення людини: описовий (виокремлення й опис тих морфологічних, фізіологічних та інших рис, які вирізняють людину поміж представників інших видів живих організмів); атрибутивний (виокремлення визначальної характеристики людини, яка відрізняє її від тварин чи інших істот); сутнісний (спроба визначити сутність людини і виробити її універсальну (або загальноприйнятну) кон-

цепцію)¹. Відтак, людина визначається як біосоціальна істота, вона має мислення, мову, здатна створювати знаряддя праці, а також використовувати їх у своїх цілях²; людина соціалізується завдяки спілкуванню в колективі, трудовій діяльності, критичній оцінці оточуючого середовища та самокритиці. Проте, людина має ще одну важливу ознаку – духовність, яка відрізняє її від інших живих істот; тому людина має біологічну, соціальну та духовну сутності (біосоціодуховна істота). В праві вона визначається ще й як «людина юридична» («правова людина»)³.

У зв'язку із поставленою проблемою щодо визначення сутності правової цінності людини виникає закономірне питання: що являє собою поняття «цінність»? В науковій літературі відсутня її універсальна дефініція. Так, це може бути те, що почуття і розум диктують визнати особливо значущим із усього, що є, в ім'я чого проживається життя, а не заради чогось іншого; результат багатвікового соціального досвіду, досягнення суспільства, світоглядних принципів, уявлень та розуміння людини, що є еталоном, ідеалом, належним; узагальнені, стійкі уявлення про те, що відповідає якимось потребам, інтересам, намірам, цілям, планам людини (або групи людей, суспільства); суттєве, значиме для людини (соціальної спільності) в предметному та ідеальному світі для задоволення потреб людей; зовнішній об'єкт оточуючого світу або внутрішній стан суб'єкта, що має для нього позитивне особисте, соціальне або культурне значення; це значущість, корисність предметів і явищ, це ціль, ідеал, це і значущість і ідеал⁴.

Можна навести й інші приклади, але вже приведені свідчать про те, що цінність невіддільна від самої людини, це дещо, яке є значущим для неї, людських колективів та соціуму (як реальне, так і ідеальне). Вчені за різними критеріями виділяють такі групи цінностей, як-то: предметні і духовні; матеріальні і духовні, предметні і суб'єктні; цінності другорядного значення, повсякденного попиту, вищі цінності; матеріальні, суспільно-політичні і духовні; вічні і актуальні цінності⁵. Також існують цінності-цілі та цінності-засоби; цінності-ідеали, цінності-речі та цінності-властивості

речей; індивідуальні, групові та колективні, загальнонародні і загальнолюдські цінності, соціальні, політичні, економічні, правові, моральні, релігійні, етичні, естетичні цінності, східні і західні цінності.

Яке ж місце займає людина в ієрархії наведених цінностей? До проблеми визначення місця людини у Всесвіті, соціумі зверталось багато мислителів. Так, відома крилата фраза давньогрецького філософа Протагора, що «людина – міра всіх речей»; І. Кант проблему цінностей пов'язував саме з людиною, її розвитком, з метою, а не засобом. Історія людських спільнот свідчить про постійну боротьбу за людину як цінність, про намагання змінити її становище в суспільстві (від об'єкта – на суб'єкт відносин, від суб'єкта відносин – на рівного і вільного суб'єкта відносин тощо).

Переконані, що варто розглядати людину як абсолютну цінність, самоцінність; вона є вища цінність-ціль, всі ж інші цінності (незалежно від їх класифікації) – є цінностями-засобами. Саме в цьому виявляється «людиномірність» сушого. Цінність людини має інтегральний, синтезуючий характер по відношенню до всіх інших цінностей. Така, базована на антропоцентризмі аксіологічна інтерпретація людини, є аксіомою і пов'язана з тим, що поза людиною втрачається сенс будь-якої цінності: всі вони перестають існувати. Абсолютна цінність людини якби «розщеплюється» на дві складові: перша стосується ціннісного ставлення однієї людини до іншої, друга – ціннісного ставлення до себе.

Таке філософське розуміння цінності людини є основою для сучасного філософсько-правового осмислення правової цінності людини. Особливість філософсько-правового розуміння полягає в уявленнях про правову цінність людини через призму існуючих правових цінностей. Іншою особливістю філософсько-правового розуміння є осмислення правової цінності людини в антропологічно-правовому аспекті. У такому ракурсі висвітлення проблеми цікавою є позиція В.С. Бігуна щодо можливостей «антропологічно орієнтованого аксіологічного підходу», який «...резюмує у визнанні людини найвищою соціально-правовою цінністю...»⁶.

Відтак, особливого значення набувають поняття «образ людини в праві», «правове людинорозуміння»: їх зміст за поєднання аксіологічного та антропологічного підходів наповнюється, з однієї сторони, ціннісними для людини властивостями, з іншої – право розглядається через призму людиномірності, воно має гуманістичну природу. В такому аспекті поняття «правова цінність» і «людина» закономірно і гармонійно сполучаються в «ціннісно-правове людинорозуміння».

В науковій літературі правові цінності визначаються як пережиті людьми і обумовлені культурою форми позитивного ставлення до правової системи суспільства, які зумовлюють вибір поведінки, відповідний цій системі, а також юридичну оцінку подій; це є властивості (ознаки) права, істотно значущі для людей⁷. Вони складаються з двох груп. Перша – соціальні цінності, що були об'єктивовані в праві, закріплені в нормах права. Такими є фундаментальні загальнолюдські цінності, як-то: демократія, мир, гуманізм, безпека, добро, краса, людське життя, збереження природного навколишнього середовища тощо. Крім них, в нормах права можуть закріплюватись різноманітні моральні, релігійні, етичні, економічні та інші цінності, притаманні певному конкретному суспільству. Друга група – цінності, що походять з самої природи та сутності права (ідея права, ідея стабільної законності, догма права)⁸, ідея правопорядку, ідея правового закону, права людини тощо).

Правові цінності складають систему, елементи якої мають певні структурні рівні (горизонтальні або ієрархічні). Деякі вчені на горизонтальному рівні виділяють такі правові цінності, як-то: абстрактно-загальні, конкретно-загальні та одиничні; цінності, що закріплюють і юридично забезпечують права і свободи особи, такі, що відображають гуманістичну сутність права, такі, що відображають нормативно-регулятивну сутність права, відображають сутність права як міру людської свободи, відображають сутність права як нормативно-ціннісний імператив, такі, що спрямовані на формування у громадян позитивного ставлення до права⁹. Ієрархіч-

ність правових цінностей залежить від певного критерію, який є визначальний при побудові вертикальної структури. Так, гуманістичний підхід ґрунтується на гуманістичній традиції (виділяють такі рівні: життя, гідність, власність); нормативний – на нормативно-підпорядкованому розташуванні цінностей; телеологічний – на збереженні стабільності і цілісності у всіх сферах людської життєдіяльності¹⁰.

Слід виділити такі соціальні цінності, які, будучи відображені в нормах права, стають базовими правовими цінностями. До них слід віднести свободу, рівність і справедливість. Саме вони впливають на правосвідомість як окремого індивіда, так і всього суспільства, орієнтують людину на досягнення певних цілей. Кожна з них має свій зміст. Так, свобода передбачає різноманітні варіанти поведінки, але право визначає розумну і прийнятну в даному суспільстві міру можливих вчинків людей; справедливість розглядається як взаємність прав і обов'язків, здатність забезпечити кожній людині можливості для самореалізації; рівність можна розуміти як надання людям однакових можливостей в реалізації свободи, рівне ставлення до всіх людей без будь-яких обмежень.

Багато у чому історичний рух до «людського виміру права» і уявлень про правову цінність людини якраз і простежується через призму названих базових правових цінностей. Так, в суспільствах Давнього Сходу рівність існувала лише в рамках певної соціальної групи, отже, цінність людини – представника цих груп повністю залежала від корисності групи в суспільстві. В античному рабовласницькому суспільстві раб був цінний, тому що безкоштовно створював різноманітні блага і вважався об'єктом права. В період Середньовіччя цінність людини – представника кожного із станів зумовлювалась релігійним фаталізмом, і це вважалось справедливим. Закріплення в деклараціях і конституціях держав Нового і Новітнього періодів свободи, рівності, справедливості, прав людини поступово змінило ставлення до людини. «Корисність» людини почала замінюватись на самозначущість, пріоритетність людини, її прав, а не держави. Наведені приклади підтверджують прийнят-

ність думки В.С. Бігуна про історичну поступовість процесу здійснення гуманістичної природи права: перехід від статусу «людина поза правом» до утвердження людиномірного права¹¹.

Вважаємо, що саме людський вимір права є результатом, і, одночасно, джерелом ціннісно-правового людинорозуміння як сучасного розвитку розуміння правової цінності людини. Відтак, варто погодитись з думкою ряду українських вчених, що людина є центром цінностей права; вищою правовою цінністю, яка, будучи суб'єктом права, виступає джерелом і метою права, правовим абсолютом, формує і реалізує правові цінності; поза людиною право не існує, його сенс і призначення розкриваються через людину; будучи правовою особистістю, вона є творцем і метою права¹².

Вказані антропологічно- та аксіологічно-правові характеристики людини кожна по-своєму сприяють розкриттю розуміння правової цінності людини. Очевидно, варто наголосити на тому, що абсолютною правовою цінністю людини є утвердження її як Творця права «для людини», в «ім'я людини», під чим розуміємо людиномірне, людиноорієнтоване право: таке, що має гуманістичну природу. Переконані: таке право є ідеалом, еталоном, моделлю. Проте, людина ніколи не стане Творцем такого права без усвідомлення нею гуманістичної спрямованості всіх без виключення правових цінностей. Останні мають використовуватись не на шкоду, не «уві зло» (про це свідчать наведені вище приклади), а «уві благо» людині, сприяти повноцінній реалізації її творчого потенціалу, спрямованого виключно на творення «людиномірного» права. Тільки у цьому випадку можна стверджувати: правова цінність людини як Творця права розуміється через призму всіх правових цінностей, які «вимірюють» прагнення і здатність людини бути Творцем «людиноорієнтованого» права; але й, у свою чергу, вони є засобами, інструментами творення такого права. У такому розумінні, як вважаємо, закладено і ціннісні характеристики «людини в праві», «образу людини в праві»: вони не тільки відображають «творчий образ людини», але й наповнюють реальним змістом людський вимір права.

Правова цінність людини виявляється і в іншому. Так, «людиномірне право», спрямоване на надання людині безмежних можливостей щодо пізнання такого права, пізнання і повноцінної реалізації себе в праві, перманентного вдосконалення правового життя (власного, суспільного). У таких можливостях дістають свій вияв всі правові цінності; в іншому випадку людина не в змозі пізнавати, реалізовувати та вдосконалювати, отже, її правова цінність нівелюється. Вважаємо, що правова цінність людини полягає як у постійному використанні таких можливостей, так і її ціннісних іманентних властивостях до пізнання, реалізації, вдосконалення «людиномірного» права.

Філософсько-правове розуміння правової цінності людини, як вважаємо, пов'язане із здатністю людини використовувати таку її властивість як спілкування, комунікабельність. Але така властивість має бути спрямована на встановлення рівноправного, гармонійного полілогу правових культур, національних правових систем, правових сімей, визнання рівної значущості західної і східної правових традицій, правових цінностей, забезпечення і реалізацію міжнародного правопорядку, який би ґрунтувався на ідеях і принципах людиномірного права.

Правова цінність людини, на наш погляд, зумовлюється і її здатністю використовувати можливості людиномірного права, спрямовані на повномірну реалізацію соціальної цінності людини. А соціальна цінність людини полягає, як ми вважаємо, в пізнанні себе та своїх можливостей, усвідомленні себе як Творця суспільства і себе самої, розумному перетворенні самої себе і оточуючого середовища, збереженні людської цивілізації.

Отже, можна зробити наступні висновки:

1. Філософсько-правове розуміння правової цінності людини є важливою складовою філософського розуміння цінності людини, яке визначається тим, що людина – абсолютна цінність, вища ціль, всі ж інші цінності складають засоби її реалізації.

2. Особливість сучасного філософсько-правового розуміння правової цінності людини полягає в поєднанні аксіологічного та

антропологічного підходів. У такому контексті слід говорити про ціннісно-правове людинорозуміння, яке має людиноцентричне спрямування, базується на осмисленні правової цінності людини через призму існуючих правових цінностей.

3. Джерелом і, одночасно, результатом такого ціннісно-правового людинорозуміння є людський вимір права. Саме тому, як вважаємо, абсолютною правовою цінністю людини є утвердження її як Творця людиномірного права.

4. Правова цінність людини також полягає у постійному використанні можливостей щодо пізнання такого права, пізнання і повноцінної реалізації себе в праві, вдосконалення правового життя, у ціннісних властивостях людини до пізнання, реалізації, вдосконалення «людиноорієнтованого» права; встановленні рівноправного, партнерського, гармонійного полілогу правових культур, національних правових систем, правових сімей, забезпеченні і реалізації міжнародного правопорядку; повномірній реалізації своєї соціальної цінності.

1. Бігун В.С. Антропология, аксиология та соціология права. До питання про праворозуміння / В.С. Бігун // Часопис Київського університету права. - 2005. - № 4. - С. 23-25. 2. Орлеан А.М. Людина як вища соціальна цінність та філософсько-правова категорія в контексті її захисту від експлуатації [Електронний ресурс] / А.М. Орлеан // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2014. – № 1(9). – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2014/n1/14oamzve.pdf>. - С. 5; Стефанчук Р.О. Особисті немайнові права фізичних осіб (поняття, зміст, система, особливості здійснення та захисту) : монографія / Стефанчук Р.О. / відп. ред. Я. М. Шевченко. – К. : КН Цит. праця. Т, 2008. – С. 23. 3. Орлеан А.М. Цит. праця. – С. 6; Стефанчук Р.О. Цит. праця. – С. 25; Бачинин В. А. Філософія права и преступления / Бачинин В.А. – Х. : Фолио, 1999. – С. 291; Стасів О.М. Права людини і громадянина як основний параметр антропологічної природи права / О.М. Стасів // Науковий вісник Львівського державного уні-

верситету внутрішніх справ. – 2012. - № 2 (1). – С. 104; *Крупчан О.Д.* Цивільно-правовий статус людини як вищої соціальної цінності / О.Д. Крупчан // Приватне право і підприємництво. – 2009. - Вип. 8. - С. 3; *Філософія права* : підручник / О.Г. Данильян, О.П. Дзьобань, С.І. Максимов та ін. / [за ред. О.Г. Данильяна]. – Х. : Право, 2009. – С. 153-154. **4.** *Крупчан О.Д.* Цит. праця. – С. 4; *Філософія права* : підручник / О.Г. Данильян, О.П. Дзьобань, С.І. Максимов та ін. / [за ред. О.Г. Данильяна]. – С.161; *Соломчак Х.Б.* Соціальні та правові цінності як детермінанти позитивної правової відповідальності / Х. Б. Соломчак // Наше право. – 2014. - № 1. – С. 27; *Мурзіна О.А.* Класифікація понять «цінність» та «ціннісні орієнтації» у психології, педагогіці та юридичній літературі / О.А. Мурзіна // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр. - 2015. – Вип. 41(94). – С. 215; *Гриньків О.О.* Державно-правові цінності: теоретико-філософські аспекти / О.О. Гриньків // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки. – 2014. – Вип. 2. – Т. 1. – С. 25; *Гаврилова Ю.А.* Правовые ценности и смысл права / Ю.А. Гаврилова // Российский журнал правовых исследований. – 2015. - № 3. – С. 36. **5.** *Крупчан О.Д.* Цит. праця. - С. 4; *Філософія права* : підручник / О.Г. Данильян, О.П. Дзьобань, С.І. Максимов та ін. – С.163; *Гаврилова Ю.А.* Правовые ценности и смысл права / Ю.А. Гаврилова // Российский журнал правовых исследований. – 2015. - № 3. – С. 36; *Касьян В.* *Філософія* : відповіді на питання екзаменаційних білетів : [навч. посіб.] / В. Касьян. – К. : Знання, 2008. – С.256-259. **6.** *Бігун В.С.* Людина в праві: аксіологічний підхід : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук / В.С. Бігун. – К., 2004. – С.16. **7.** *Філософія права* : Підручник / О.Г. Данильян, О.П. Дзьобань, С.І. Максимов та ін. / [за ред. О.Г. Данильяна]. – С. 162; *Бабенко А.Н.* Правовые ценности и освоение их личностью : дис. ... д-ра юрид. наук : (12.00.01) / Бабенко А.Н.; Акад. упр. МВД России. – М., 2002. – С. 48. **8.** *Вишинський П.М.* Гуманізаційно-правовий вимір людинорозуміння в контексті соціально-правових цінностей /

П.М. Вишинський // Митна справа. – 2014. - № 1(91). – Ч. 2. – Кн. 2. – С. 261; *Сидоренко О.М.* Догма права як правова цінність / О.М. Сидоренко // Актуальні проблеми держави і права. – 2009. - № - С. 80-81. **9.** *Гаврилова Ю.А.* Правовые ценности и смысл права / Ю.А. Гаврилова // Российский журнал правовых исследований. – 2015. – № 3. – С. 36; *Мантурова Н.С.* Социально-правовые ценности: основания для дефиниции / Н.С. Мантурова // Вестник Челябинской государственной академии культуры и искусств. – 2013. – № 3 (35). – С. 177. **10.** *Горобець К.В.* Ієрархія цінностей права / К.В. Горобець // Вісник Академії адвокатури України. – 2012. – № 2 (24). – С. 77-79. **11.** *Бігун В.С.* Людина в праві: аксіологічний підхід : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.12 «Філософія права» / В.С. Бігун. – К., 2004. – С. 14-15. **12.** *Вишинський П.М.* Гуманізаційно-правовий вимір людинорозуміння в контексті соціально-правових цінностей / П.М. Вишинський // Митна справа. – 2014. – № 1(91). – Ч. 2. – Кн. 2. – С. 260; *Горбенко Л.А.* Багатоаспектність поняття суб'єкта права / Л.А. Горбенко // Право і суспільство. – 2014. - № 6-2. – Ч. 3. – С. 11; *Хаустова М.* Суб'єкт права як елемент правової системи суспільства / М. Хаустова // Вісник... – 2009. – № 3 (58). – С. 38. *Подковенко Т.О.* Принцип антропоцентризму в контексті сучасного праворозуміння / Т.О. Подковенко // Юридичний вісник. – 2012. – № 2 (23). – С. 22; *Братасюк В.М.* Людина-особистість як суб'єкт права: методологічні засади дослідження [Електронний ресурс] / В.М. Братасюк // Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. – 2011. – № 1(1). – С. 64-70. – Режим доступу : [http://nbuv.gov.ua/UJRN/aymvs_2011_1\(1\)__10](http://nbuv.gov.ua/UJRN/aymvs_2011_1(1)__10) – С. 2-3.

***Kholodniuk Serhii.* Philosophical and legal understanding of the legal human value**

In the article the problem of philosophical and legal understanding of the legal human value. Emphasized the topicality of this study, which is caused by existing philosophical and legal problems of identification and self-identification of person in the environment. Emphasized that

special importance to these issues become due to the need to determine the relationship of "human" - "law", creating "image of man" in the light of the existing legal values, needs humanize rights, focusing on the issue of "human dimension" of law.

It is found that a person has a biological, social and spiritual essence, defined as "legal person", and the value is inseparable from the human himself, is something that is meaningful to her, human communities and society. Determined that in the philosophical sense human is an absolute value, self-worth, it is the highest value target, and all the other values serve as the means to achieve it.

Revealed that the philosophical and legal understanding of the legal human values are an important part of philosophical understanding of human values. Proved that feature contemporary philosophical and legal understanding of the legal human value lies in a combination axiologically legal and anthropological and legal approaches. It was found that this context determines the value and legal human-understanding, which is human-oriented, based on understanding of legal rights values in the light of current legal values.

It is established that the source and, simultaneously, the result of modern legal value human understanding is the human dimension of law. Revealed that the historical movement of the human rights dimension and understanding of the legal value of a person seen in the light of the basic legal values-equality, justice and freedom. It is proved that over eras "utility man" began to be replaced self-significance, priority of individual human rights, not the state.

The article affirms the position that the absolute value of a legal person is establishing its rights as the Creator "for man", a "person's name", in what is understood human-dimensional, humanistic orientation right: one that is a humanistic nature. Substantiated the thesis that human will never be the Creator of the law without understanding its humanistic orientation of legal values. The latter are used without detriment, not "in evil" and "in good" human, to promote full implementation of its creative potential, aimed solely at creating "human-dimensional" rights.

The author argues that "human-dimensional law" aims to provide a person limitless opportunities to its knowledge, the knowledge and full implementation of the right itself, and legal life. Found that the legal value of a person is in a constant use of such opportunities, and its value to the knowledge of the properties, implementation, improvement "human-dimensional" rights.

It was found that the philosophical and legal understanding of the legal human values related to the ability to use such property as its communication. However, this property should be aimed at establishing equal, harmonious polylogue legal cultures, legal systems, legal families, recognition of equal significance western and eastern legal traditions and legal values, maintenance and implementation of international law, which would be based on ideas and principles human-dimensional rights.

The article substantiates the position that the legal human value is caused by its ability to harness the power human-dimensional law aimed at the implementation of social value and full realization of the human social values. Determined that the social value of a person is the knowledge of themselves and their capabilities, knowledge itself as Creator and society itself, intelligent transformation itself and the environment, the preservation of human civilization.

Key words: human, human value, philosophy of law, the legal human value, values and legal human understanding, the human rights dimension.